

BILTEN

ANALIZE, VESTI, STAVOVI

OTVORENA PITANJA

Odgovor Evrope na skokove cena energije

Energetski nacionalizam i interkonektori: sledeća pretnja moći? | Nils Pretli

EU ponovo odlaže politički plan za integraciju elektroenergetske mreže

Evropski električni snovi – Rojters

Evropski elektroenergetski sistem rastegnut, ali se nosi sa problemima

EU rizikuje zimsku spiralu cena gasa, jer zalihe padaju – Euobserver

Energetska rekonstrukcija Bugarske: Uskladištena vrednost

Rumunija rizikuje milijarde zbog zastoja u dekarbonizaciji

Mađarska postala neočekivani globalni lider u

SADRŽAJ

Odgovor Evrope na skokove cena energije	OVDE
EU ponovo odlaže politički plan za integraciju elektroenergetske mreže	OVDE
Evropski električni snovi – Rojters	OVDE
Energetski nacionalizam i interkonektori: sledeća pretnja moći? Nils Pretli	OVDE
Cene struje u Evropi rastu zbog vrućine i suše koja opterećuje snabdevanje	OVDE
Evropski elektroenergetski sistem rastegnut, ali se nosi sa problemima	OVDE
Italija će maksimalno iskoristiti budžetske mogućnosti EU za zelenu energiju	OVDE
EK se protivi planovima Rumunije da odloži zatvaranje elektrana na ugalj.....	OVDE
Rumunija rizikuje milijarde zbog zastoja u dekarbonizaciji	OVDE
Energetska rekonstrukcija Bugarske: Uskladištena vrednost	OVDE
Mađarska postala neočekivani globalni lider u solarnoj energiji	OVDE
30% svetske emisije CO ₂ ima cenu ugljenika Our World in Data	OVDE
Regulativa EU o metanu: Komisija pojašnjava opcije usklađenosti i preporučuje	OVDE
SAD prete EU zbog njenih pravila o zelenom izveštavanju	OVDE
ACER odobrio Evropsku procenu adekvatnosti resursa za 2024. godinu	OVDE
Italija kaznila kompaniju A2A zbog manipulacije tržištem električne energije	OVDE
EU odobrila akviziciju obnovljivih izvora energije, navodi da nema problema sa konkurencijom	OVDE
EU rizikuje zimsku spiralu cena gasa, jer zalihe padaju – Euobserver	OVDE
Rekordno nizak udeo uglja u proizvodnji električne energije u EU - Eurostat	OVDE
Malta beleži najveći porast potrošnje električne energije u domaćinstvima u EU	OVDE
Vesti ukratko	OVDE

Odgovor Evrope na skokove cena energije

BRISSEL - Odgovor Evrope na nagli skok cena energije u 2026. godini, izazvan globalnim šokovima u snabdevanju i geopolitičkim tenzijama na Bliskom istoku, doneo je ključne lekcije o otpornosti tržišta, brzini strukturnih reformi i dugoročnim efektima državnih mera pomoći.

Kako piše belgijski portal **EUalive**, evropske zemlje su reagovale znatno brže nego tokom krize 2022. godine, ali su se ponovo suočile sa sličnim izazovima u balansiranju između kratkoročnih subvencija i dugoročne energetske nezavisnosti.

Glavne lekcije i strategije koje su definisale nacionalne politike u 2026. godini mogu se podeliti na nekoliko ključnih segmenata:

1. Dominacija privremenih i cenovnih mera.

Kao i u prethodnim krizama, vlade su se u prvom talasu najviše oslonile na smanjenje opterećenja za krajnje potrošače:

Fiskalne olakšice i porezi: Preko 64% ukupne finansijske pomoći u EU potrošeno je na direktne cenovne mere, pre svega kroz smanjenje akciza na gorivo i smanjenje stope PDV-a na energente. Na primer, Španija je kroz svoj plan hitno smanjila PDV na sve oblike energije sa 21% na 10% kako bi ublažila udar na budžet građana.

Zamka netargetirane pomoći: Analize su pokazale da je čak tri četvrtine (oko 54% ukupnih fiskalnih davanja

na nivou EU) otišlo na opšte, netargetirane mere koje su obuhvatile i najbogatije slojeve društva, umesto da budu usmerene isključivo na ugrožene grupe.

2. Pomeranje fokusa na strukturnu otpornost i energetska nezavisnost

Glavna razlika u odnosu na 2022. godinu jeste svest o tome da se krize ponavljaju, što je ubrzalo primenu paketa Evropske komisije pod nazivom AccelerateEU i novog Evropskog paketa za elektroenergetske mreže (European Grids Package). Lekcije na ovom polju uključuju:

Ubrzanje elektrifikacije: Evropa je uvidela da zavisnost od tečnog prirodnog gasa (LNG) i dalje ostavlja kontinent ranjivim na globalne fluktuacije cena i konkurenciju iz Azije. Odgovor je bio postavljanje cilja elektrodistribucije od 46% do 2040. godine kroz masovno širenje domaćih resursa (solarni paneli, vetroparkovi i geotermalna energija).

Unapređenje mreža i skladišta: Države poput Danske dale su prioritet hitnom pristupu elektroenergetskim mrežama za obnovljive izvore, dok je Norveška značajno povećala kapacitete za skladištenje goriva.

3. Zaštita kritičnih sektora (Poljoprivreda i Transport)

Nacionalne politike su pokazale visok nivo zaštite poljoprivrede i transporta, sektora koji direktno utiču na inflaciju hrane i lanac snabdevanja.

4. Tripartitni socijalni dijalog kao stabilizator

Lekcija iz 2026. godine jeste da su mere bile uspešnije tamo gde su vlade sarađivale sa sindikatima i poslodavcima. Luksemburg je, na primer, kroz svoj Resilience Package, uspešno primenio ciljane subvencije za preduzeća i domaćinstva sa niskim primanjima, izbegavajući ad-hoc rešenja koja često izazivaju dugoročni fiskalni deficit.

EU ponovo odlaže politički plan za integraciju elektroenergetske mreže

BRISSEL - Evropska komisija je ponovo odložila usvajanje ključnog dokumenta za integraciju elektroenergetske mreže, čime se rokovi za "paket za mreže" pomeraju potencijalno do 2027. godine.

Ovo odlaganje komplikuje situaciju na Balkanu, gde se Rumunija suočava sa pritiscima Brisela zbog održavanja termoelektrana na ugalj usled nedostatka zamenskih kapaciteta, piše **Euraktiv**.

Objavljivanje plana za integraciju evropske elektroenergetske mreže odloženo je zbog dubokih političkih neslaganja oko kontrole nad planiranjem, pri čemu su države članice pružile otpor pokušaju Evropske komisije da preuzme centralnu ulogu. Kašnjenju doprinose i otpor nordijskih zemalja zbog cena struje, potreba za ažuriranjem mrežnih kodova, te energetska kriza izazvana sušama.

Prema izvorima na koje se poziva portal, Evropska komisija zvanično insistira da su mrežni kodovi i prateći planovi „neizbežni“ i da se na njima aktivno radi iza kulisa.

Iz Brisela je neformalno signalizirano da hitno ažuriranje starih mrežnih kodova (koje su operatori prenosnih sistema označili kao strateški važne) trenutno nije primarni fokus rada Komisije.

Umesto izdavanja ranije obećane „bele knjige“ (političkog nacrt), Evropska komisija je odlučila da direktno progura novi talas zakonskih propisa koji

čine takozvani „paket za mreže“. Cilj ovog zakonodavnog paketa je da se podstaknu investicije u prekogranične dalekovode i tako forsira integracija tržišta.

Kroz pomenute zakonske predloge, Komisija je jasno stavila do znanja da želi da preuzme kontrolu nad planiranjem razvoja evropske elektroenergetske mreže. Brisel je predložio model po kom bi Komisija kreirala „centralni scenario“, a nacionalni operatori sistema (TSO) bi imali zakonsku obavezu da rade na njegovom ispunjenju.

Ovakav pristup izazvao je oštre reakcije na terenu. Industrijska udruženja, poput nemačkog VDE-a i lobističke grupe WindEurope, javno su upozorila Komisiju da njeno „oklevanje“ i odlaganje u Berlejmonu (sedištu EK) rizikuju da unište godine truda i ozbiljno ukoče integraciju novih elektrana na obnovljive izvore na evropsku mrežu.

Evropski električni snovi - Rojters

LONDON - U novoj epizodi **Rojters**-ovog video-podkasta Econ World, pod nazivom Evropski električni snovi, stručnjaci analiziraju triliionsku opkladu Evrope na sopstvenu, domaću proizvodnju električne energije. Ova masovna strategija osmišljena je kao rešenje za tri najveća problema sa kojima se kontinent suočava: visoke cene energenata, geopolitička ranjivost i industrijski pad.

Da bi ostvarila energetska nezavisnost pre nego što globalni konkurenti (poput SAD i Kine) dodatno odmaknu, Evropa se oslanja na tri ključna elementa: Obnovljivi izvori energije (OIE): Ubrzana izgradnja solarnih i vetroelektrana kako bi se trajno eliminisala zavisnost od fosilnih goriva.

Nuklearna energija: Održavanje i modernizacija nuklearnih kapaciteta kao stabilne bazne energije koja ne zavisi od vremenskih prilika.

Masovna rekonstrukcija mreže: Ogromna ulaganja u prenosni sistem kako bi pametne mreže mogle da prihvate i distribuiraju decentralizovanu zelenu energiju.

Iako su ciljevi ambiciozni, podkast osvetljava i realne prepreke koje usporavaju ovu tranziciju.

Potrebne su hiljade milijardi (bilioni) evra investicija, što predstavlja ogroman teret za javne i privatne budžete.

Dalje, dok Evropa pokušava da pređe na električnu energiju, trenutni sukobi konstantno izazivaju kratkoročne energetske šokove na tržištu.

Najzad, izgradnja i modernizacija mreže ne prate brzinu kojom se novi solarni i vetro-kapaciteti priključuju, što stvara "uska grla" u prenosu struje.

Ova analiza direktno se nadovezuje na aktuelne vesti – dok s jedne strane ugalj pada na istorijski minimum od 9,2%, kratkoročne krize poput ispražnjenih skladišta gasa i ekoloških problema sa francuskim nuklearkama pokazuju koliko je tranzicioni period osjetljiv i kompleksan.

Energetski nacionalizam i interkonektori: sledeća pretnja moći? | Nils Pretli

LONDON - U autorskom tekstu za britanski list

Gardijan, finansijski kolumnista Nils Pretli upozorava da bi "energetski nacionalizam" i preveliko oslanjanje na prekogranične strujne kablove mogli postati sledeća velika pretnja po stabilnost snabdevanja.

Dok se Evropa suočava sa sve složenijim i decentralizovanijim energetske sistemima, autor naglašava da političke realnosti unutar pojedinačnih država lako mogu nadvladati potpisane ugovore o solidarnosti.

Pretli ističe ključni problem ove strategije -gubitak političke kontrole: Kako navode stručnjaci u tekstu, operatori nacionalnih mreža ne mogu da kontrolišu unutrašnju politiku i odluke na drugom kraju kabla.

Sa prelaskom na obnovljive izvore energije, elektroenergetski sistemi su postali osetljiviji, a unutar-dnevne promene cena struje sve ekstremnije, što otežava balansiranje ponude i potražnje.

Srž Pretlijeve analize leži u prepoznavanju neizbežnog sukoba između međunarodnih ugovora i domaće politike u kriznim trenucima.

Autor konstatuje da nijedna zemlja neće izvoziti struju ako to znači potencijalne restrikcije u njenim sopstvenim gradovima. Prekid isporuka komšijama u trenucima kada je ugrožena domaća mreža zakonski je opravdan u većini energetske sporazuma pod stavkom hitnih stanja, ali čak i da nije – političari bi uvek izabrali kršenje ugovora umesto "izbornog samoubistva" koje donosi mrak u sopstvenoj zemlji. Iako je panevropska saradnja na polju energetike za sada stabilna, tema interkonektora i političkih tenzija oko njih obeležila je tekuće leto.

Cene struje u Evropi rastu zbog vrućine i suše koja opterećuje snabdevanje

BRISEL - Veleprodajne Cene električne energije u Evropi skočile su za više od 20% usled snažnog toplotnog talasa koji je istovremeno smanjio proizvodnju iz francuskih nuklearnih elektrana i drastično usporio njemačke vetroturbine.

Prema najnovijim (12. avgust) podacima agencije **Rojters**, francuska cena električne energije za dan unapred porasla je za 21,8% na 142,5 eura po megavat-satu (MWh). Istovremeno, ekvivalentni nemački ugovor skočio je za 22,8% na 138,50 eura/MWh, dok su u jeku toplotnog talasa cene u jugoistočnoj Evropi premašile i 700 eura/MWh.

Ekstremne letnje temperature i istorijski nizak vodostaj reka poput Dunava gurnuli su elektroenergetsku mrežu kontinenta do same ivice izdržljivosti, a cene na veleprodajnim tržištima su u pojedinim trenucima prelazile i 500 do 700 evra po megavat-satu (MWh).

Dvostruki pritisak na energetske sistem

Sadašnja kriza rezultat je dva istovremena i suprotstavljena efekta:

Masovno korišćenje rashladnih sistema u domaćinstvima i privredi podiglo je potrošnju struje za 5% do 20% iznad letnjeg proseka.

S druge strane, prirodne nepogode direktno ugrožavaju rad nuklearnih, hidro i termoelektrana.

Nuklearke

Mađarska nuklearka Paks) je zbog ekstremno niskog Dunava morala je da smanji svoju proizvodnju za čak 90% (sa 2.000 MW na svega 230 MW). Rumunska Černavoda je prepolovila kapacitet, zbog čega je vojska morala kontrolisanim eksplozijama podvodnih stena da preusmerava tok reke kako bi obezbedila vodu za preostale reaktore. U Sloveniji Krško je smanjilo snagu za 20% zbog visoke temperature reke Save.

Izuzeci

Dok su zemlje u slivu Dunava pred kolapsom, pojedine države pokazuju znatno veću otpornost zahvaljujući drugačijem dizajnu sistema.

Iako Slovačka 60% struje dobija iz nuklearki, stanice Bohunice i Mochovce koriste zatvorene rashladne tornjeve koji vodu hlade isparavanjem. Zato troše minimalno rečne vode i rade stabilno.

Bugarska nuklearka Kozloduj ima tehnički dizajn koji omogućava stabilno snabdevanje vodom čak i pri istorijski niskom Dunavu. Dodatno, Bugarska i Grčka lakše podnose večernje pikove jer imaju najveće kapacitete baterijskih sistema za skladištenje energije (BESS) u regionu

Hidroenergija

Slovačka: Hidroelektrana Gabčíkovo na Dunavu svedena je na rad samo jedne od osam turbina.

Skandinavija i Alpi: Rezervoari hidroelektrana su na neuobičajeno niskim nivoima, što stvara rizik od skupog uvoza struje i tokom predstojeće zime.

Dok su solarni sistemi u zemljama poput Grčke, Bugarske i Španije ublažili dnevne pikove, anticikloni koji donose vreli talas istovremeno potpuno zaustavljaju vetrove. Vetroparkovi širom Evrope beleže minimalnu proizvodnju, što izaziva cenovne šokove u večernjim satima.

Zbog suše u Alpskom i Nordijskom regionu, akumulacije hidroelektrana su na neuobičajeno niskom nivou. Ako ne bude dugotrajnih kiša, Evropa će tokom zime morati masovno da troši skupi prirodni gas i fosilna goriva.

Države i kompanije prinuđene su na vanredne poteze kako bi izbegle restrikcije struje i raspad mreže.

Veliki automobilske giganti u Rumuniji (Dacia i Ford) dobrovoljno su potpuno obustavili proizvodnju na dve sedmice kako bi rasteretili mrežu za oko 200 MW.

Vlasti u Mađarskoj i drugim pogođenim zemljama pozivaju stanovništvo na maksimalnu štednju, posebno u kritičnom periodu između 17:00 i 22:00 časa.

Rumunija i Mađarska oslanjaju se na hitan i skup uvoz električne energije, delom i iz mreže Ukrajine i Moldavije.

Ekonomski i logistički lom

Nivo vode na ključnoj tački Kaub, na Rajni u Nemačkoj pao je na istorijski minimum od svega 19 centimetara (7,5 inča). Teretni brodovi koji snabdevaju nemačke industrijske gigante (poput BASF-a i ThyssenKrupp-a) mogu da nose svega 20% do jedne petine svog uobičajenog tereta da ne bi prerasli gaz reke.

Austrijska energetska kompanija Verbund prijavila je pad profita od 370 miliona evra zbog slabog rada hidroelektrana, dok francuski EDF očekuje pad godišnje dobiti za 10%.

Evropski elektroenergetski sistem rastegnut, ali se nosi sa problemima

BRISSEL - Evropski elektroenergetski sistem je pod ozbiljnim pritiskom, ali uspeva da izdrži, navodi se u izveštaju koji prenosi **Energy Intelligence**. Ekstremni toplotni talasi, suša i geopolitičke tenzije istovremeno su pogodili kontinent, testirajući otpornost mreže do krajnjih granica

Uprkos kritikama i napregnutosti, potpuni kolaps i restrikcije su izbegnuti zahvaljujući nekoliko faktora:

Evropsko integrisano tržište i interkonektori omogućavaju državama da brzo uvoze struju iz regiona koji imaju višak. Na primer, Bugarska uspešno balansira deo tržišta zahvaljujući masovnom aktiviranju svojih novih baterijskih sistema.

Dugoročni trend pada industrijske potrošnje i mere energetske efikasnosti koje je EU uvela nakon krize 2022. godine stvorili su preko potreban bezbednosni jastuk u sistemu, prenosi ova medijska kuća specijalizovana za globalni energetski sektor.

Italija će maksimalno iskoristiti budžetske mogućnosti EU za zelenu energiju

RIM - Italija planira da iskoristi budžetske olakšice Evropske unije za povećanje potrošnje na energetske tranziciju i odbranu u iznosu od oko 34 milijarde evra (1,5% BDP-a), izjavio je ministar ekonomije Đankarlo Đordeti, javlja **Rojters**.

Rim će maksimalno iskoristiti dozvoljena sredstva za zelenu energiju, dok će deo za odbranu biti korišćen delimično radi očuvanja fiskalne stabilnosti. Evropska komisija je u martu 2025. godine presudila da države članice EU mogu povećati vojne izdatke do 1,5% BDP-a godišnje do 2028. godine, bez pokretanja disciplinskih mera zbog povećanja budžetskog deficita.

Italija je insistirala na Komisiji da dozvoli da se deo ovog fiskalnog slobodnog prostora iskoristi za ublažavanje rasta troškova energije.

Kao kompromis, Komisija je odobrila državama da koriste 0,3% BDP-a od 1,5% - ali ne više od 0,6% tokom tri godine - za plaćanje investicija u prelasku sa fosilnih goriva na zelenu energiju.

EK se protivi planovima Rumunije da odloži zatvaranje elektrana na ugalj

BRISSEL/BUKUREŠT - Evropska komisija (EK) oštro se protivi jednostranim pokušajima Rumunije da odloži zatvaranje svojih termoelektrana na ugalj, upozoravajući da ove odluke direktno ugrožavaju milijarde evra iz fondova Evropske unije.

U okviru svog Nacionalnog plana za oporavak i otpornost (PNRR), Rumunija se pravno obavezala na jasan kalendar dekarbonizacije koji predviđa potpuno ukidanje uglja. Kako bi se izbegle restrikcije struje i osigurala stabilnost mreže, Rumunija je krajem prošle godine uspešno pregovarala sa Briselom o produženju rada pet specifičnih blokova (tri do kraja 2029. godine, a dva do avgusta 2026. godine). Međutim, spor je eskalirao kada je rumunski parlament otišao korak dalje i usvojio zakonske amandmane kojima se propisuje da nijedan kapacitet na ugalj ili lignit ne može biti zatvoren sve dok se u potpunosti ne izgrade, ne povežu na mrežu i ne puste u rad ekvivalentna postrojenja sa niskim udelom ugljenika. Evropska komisija ističe da Rumunija nije tehnički dokazala da bi ispunjavanje prvobitnih ciljeva

dekarbonizacije direktno i neposredno ugrozilo energetske bezbednost zemlje.

Prema rečima portparola EK, novi amandmani rizikuju da preokrenu napredak u već usvojenim reformama energetskog sektora. Ovo direktno ugrožava Mape puta unutar PNRR-a, koje regulišu postepeno gašenje pogona na ugalj.

Najzad, Komisija naglašava da se ciljevi u okviru ovog mehanizma više ne mogu unedogled revidirati ili odlagati zbog kratkog vremena preostalog do konačnog isteka celog evropskog programa finansiranja.

Rumunska vlada se brani činjenicom da alternativni energetske projekti – poput novih gasnih elektrana u Turčeniju i Işalnici, ili solarnih parkova kompanije CE Oltenia – kasne zbog problema u lancima snabdevanja i tenderskim procedurama. Ministarstvo energetike naglašava da bi gašenje uglja bez gotovih zamenskih kapaciteta dovelo do eksplozije cena struje i kritičnog manjka električne energije, naročito tokom zimskih meseci kada je potrošnja na vrhuncu

Rumunija rizikuje milijarde zbog zastoja u dekarbonizaciji

BUKUREŠT - Rumunija rizikuje gubitak do 8,7 milijardi evra iz fondova Evropske unije (Nacionalni plan za oporavak i otpornost – PNRR) zbog političkih zastoja i kontroverznih izmena zakona o dekarbonizaciji, piše Romania Journal.

Vlada i parlament se utrkuju sa vremenom jer je krajnji rok za ispunjavanje uslova i povlačenje preostalih sredstava kraj avgusta 2026. godine.

Privremeni ministar za evropske projekte Dragoş Pislaru upozorio je da bi amandmani usvojeni u Senatu mogli naterati Evropsku komisiju da zaključi kako Rumunija poništava već ispunjene reforme u energetskom sektoru. To krši pravilo o „ireverzibilnosti“ i može trajno blokirati isplate.

Energetska rekonstrukcija Bugarske: Uskladištena vrednost

LONDON – Publikacija *Emerging Europe* analizira kako je Bugarska, najsiromašnija članica Evropske unije, postala neočekivani evropski šampion u skladištenju energije i transformisala se u ključno energetska čvorište (fleksibilnosti) za Jugoistočnu Evropu.

Uprkos velikoj političkoj nestabilnosti i održanih čak osam parlamentarnih izbora između 2021. i 2026. godine, zemlja je uspela da sprovede brzu i agresivnu energetska tranziciju.

Sa skokom instaliranih solarnih kapaciteta na preko 6,5 GW početkom 2026. godine, Bugarska se suočila sa fenomenom gde solarna energija "jede" sopstvenu cenu. Sredinom dana cene struje redovno padaju u negativnu teritoriju, dok uveče skaču i do 250 €/MWh. To je stvorilo ogroman prostor za arbitražu i učinilo izgradnju baterija ekonomski neophodnom. Kroz državni program RESTORE, podržan sa skoro 600 miliona evra iz EU Mehanizma za oporavak i otpornost, Bugarska je ugovorila gigantske kapacitete za skladištenje baterija (BESS). Zemlja je već ugovorila preko 14 gigavat-časova (GWh) skladišnog kapaciteta, čime je svoj prvobitni nacionalni cilj za 2030. godinu (od 1,28 GW) premašila čak četiri godine ranije.

Globalni i regionalni rekordi

Bugarska je u 2026. godini izbila na prvo mesto u svetu po udelu baterijskih sistema u

elektroenergetskoj mreži, koji sada pokrivaju više od 16% ukupnog sistema. Po relativnom udelu, ona ubedljivo ostavlja iza sebe čak i energetske gigante poput Sjedinjenih Američkih Država.

Tokom toplotnih talasa u avgustu 2026. godine, Bugarska beleži istorijski rekordan izvoz struje zahvaljujući svojoj baterijskoj floti od oko 4 GW. Dok uvozi jeftinu (ili besplatnu) struju iz Grčke tokom dana, ona je skladišti i uveče je skupo izvozi u Rumuniju i ostatak Balkana kada je mreža pod stresom.

Kontrast Rumunije

Dok je Bugarska brzim delovanjem i pojednostavljenim procedurama privukla preko 2 milijarde evra privatnih i EU investicija u baterije, susedna Rumunija se suočava sa ozbiljnim problemima. Usled nedostatka investicija u skladištenje, Rumunija je tokom vršnih opterećenja morala da apeluje na građane da štede struju, pa čak i da potapa barže u Dunav kako bi podigla nivo reke za hlađenje svoje nuklearne elektrane.

Ipak, Emerging Europe napominje da nije sve idealno. Interkonektori na Balkanu postaju zakrčeni, profitne margine za arbitražu (razlika između dnevne i večernje cene) polako se smanjuju, a veći deo ovog buma i dalje počiva na EU subvencijama koje neće trajati večno.

Mađarska postala neočekivani globalni lider u solarnoj energiji

BUDIMPEŠTA - Mađarska je postala neočekivani globalni lider u solarnoj energiji, obezbeđujući čak 25% svoje električne energije iz solarnih izvora.

Prema izveštaju medijske kuće *DW*, ova zemlja je tiho pretekla znatno sunčanije evropske države poput Španije i Grčke u udelu solarne energije u proizvodnji struje.

Ovaj brzi solarni bum podstaknut je državnim subvencijama i strogim ciljevima Evropske unije za obnovljive izvore energije.

Zatim, restrikcijama na energiju vetra koje su preusmerile investicije isključivo na solarni sektor.

Najzad, izgradnjom masovnih kapaciteta, uključujući novi solarni park od 450 MW blizu Budimpešte.

Ipak, ovaj uspeh donosi i velike izazove za elektroenergetsku mrežu, kao što su zagušenje sistema, pad cena struje tokom dana i hitna potreba za ugradnjom velikih baterija za skladištenje energije, piše DW.

30% svetske emisije CO₂ ima cenu ugljenika | Our World in Data

OKSFORD - Oko 30% globalnih emisija ugljen-dioksida (CO₂) trenutno je pokriveno nekim vidom naplate ili određivanja cene ugljenika, prema zvaničnim nalazima oksfordske platforme **Our World in Data** (Naš svet u podacima).

Ova statistika ukazuje na značajan rast u odnosu na prošlu deceniju, kada je pokrivenost iznosila svega 7% globalnih emisija. Međutim, ekonomska i ekološka opravdanost ovog mehanizma i dalje se suočava sa velikim izazovima u praksi.

Udeo oporezovanih svetskih emisija porastao je na blizu 30%. Najveći skok zabeležen je kada je Kina uvela svoj sistem trgovine emisijama (ETS) u

elektroenergetskom sektoru, što samo po sebi pokriva oko 15% svetskih emisija.

Države uglavnom koriste direktan porez na ugljenik.

Glavni razlog zašto ovaj mehanizam još uvek ne donosi očekivane rezultate u borbi protiv klimatskih promena jesu niske cene: Ispod 10 dolara: Najveći deo emisija koje imaju cenu naplaćuje se manje od 10 dolara po toni CO₂. Da bi se podstakla stvarna promena i opravdao društveni trošak zagađenja, cena bi morala da iznosi preko 100 dolara po toni.

Cene od oko 5 dolara po toni uvećavaju cenu goriva za manje od 1%, što nije dovoljno da motiviše industriju i građane da pređu na čistije izvore energije.

Da bi određivanje cene ugljenika imalo smisla, stručnjaci Svetske banke i OECD-a naglašavaju da su potrebni sledeći koraci:

Značajno podizanje cena: Cena mora biti dovoljno visoka da fosilna goriva učini skupljim od obnovljivih izvora energije.

Širenje na druge sektore: Pored energetike, u sisteme naplate moraju se jače uključiti transport, građevinarstvo i teška industrija (proizvodnja čelika i cementa).

Pravedna raspodela novca: Prikupljeni novac od poreza treba usmeriti u subvencije za siromašnija domaćinstva i investicije u zelenu tehnologiju.

Regulativa EU o metanu: Komisija pojašnjava opcije usklađenosti i preporučuje

BRISSEL - Evropska komisija je izdala zvanične preporuke kojima pojašnjava opcije za usklađivanje sa Uredbom EU o metanu (na snazi od 4. avgusta) i preporučuje trogodišnji grejs period za kazne (2027–2029) kako bi zaštitila energetska bezbednost Unije.

Ovaj korak je usledio nakon oštih kritika i upozorenja velikih izvoznika gasa (poput SAD i Katara) da bi stroga pravila praćenja emisija mogla ugroziti snabdevanje Evrope usled geopolitičkih tenzija i zatvaranja Hormušskog tesnaca.

Preporučeno odlaganje kazni

Evropska komisija preporučuje državama članicama da ne izriču kazne za neusklađenost u periodu od 2027. do kraja 2029. godine. Podsećanja radi, prema Uredbi, maksimalne kazne mogu dostići čak do 20% godišnjeg prometa kompanije.

Ovaj grejs period ne suspenduje same obaveze. Uvoznici i dalje moraju da podnose izveštaje o merenju i verifikaciji emisija metana počevši od 1. januara 2027. godine, ali su privremeno oslobođeni finansijskog rizika od kazni.

Kazne će se i dalje primenjivati bez odlaganja u slučajevima namernih prevara i lažiranja podataka-

Pojašnjene opcije za usklađivanje uvoznika

Uredba zahteva da uvoznici dokažu da njihovi ugovori o snabdevanju naftom, gasom i ugljem (potpisani nakon avgusta 2024.) pokrivaju samo energente koji su prošli mere praćenja, izveštavanja i verifikacije (MRV) ekvivalentne standardima EU.

Kako fizičko praćenje svakog molekula kroz lance snabdevanja gasom (posebno za LNG) često nije izvodljivo, EK je odobrila dva alternativna rešenja:

- „Trace-and-claim“ (Prati i potražuj): Rešenje koje omogućava da tražene informacije o metanu prate komercijalne transakcije kroz ceo lanac snabdevanja, uključujući posrednike i trgovinska čvorišta.
- Sertifikacija (Nezavisna potvrda): Uvoznik može koristiti sertifikat izdat od strane nezavisnog provajdera koji potvrđuje da je određena količina energije na mestu proizvodnje ispunila uslove EU, bez potrebe za fizičkim praćenjem isporuke kroz infrastrukturu.

Uslovi za primenu alternativnih rešenja

Da bi uvoznici mogli da se oslone na ove fleksibilne mehanizme, moraju ispuniti stroge uslove kako bi se sprečile zloupotrebe:

- Poklapanje porekla: Zemlja porekla navedena u dokumentima mora se tačno poklapati sa zemljom iz koje energent fizički stiže na tržište EU.
- Jednokratna upotreba: Dokumenti o usklađenosti se mogu iskoristiti samo jednom i moraju biti evidentirani kako bi se sprečilo duplo računanje iste količine.
- Nezavisnost provajdera: Izdavaoci sertifikata moraju biti pravno i funkcionalno nezavisni od proizvođača, snabdevača i uvoznika energije.
- Eksterna revizija: Usklađenost samog proizvođača mora biti potvrđena kroz eksternu reviziju treće strane.

U izveštaju koji prenosi **Mondaq** navodi se i da je Komisija objavila opcione model-klausule za ugovore koje kompanije mogu koristiti kako bi lakše prebacile obavezu dostavljanja podataka na inostrane prodavce.

SAD prete EU zbog njenih pravila o zelenom izveštavanju

VASHINGTON, BRISEL - Sjedinjene Američke Države su zapretille Evropskoj uniji da će preduzeti „sve neophodne mere“ ukoliko Brisel ne ublaži uticaj svojih zelenih i ekoloških pravila na američke kompanije, piše 16. avgusta **Politiko**.

Zvanični Vašington optužuje EU da krši obaveze preuzete prošlogodišnjim trgovinskim sporazumom (tzv. Turnberry sporazum) i da nameće neopravdane barijere američkoj trgovini.

SAD direktno traže izmene dve velike evropske regulative — CSRD (Direktiva o korporativnom izveštavanju o održivosti) i CSDDD (Direktiva o dužnoj pažnji održivog poslovanja).

Osim toga, Vašington ističe da skupa pravila o verifikaciji lanaca snabdevanja nepravedno pogađaju i opterećuju američke firme koje posluju na evropskom tržištu, narušavajući ravnopravnu tržišnu utakmicu.

Pored ekološkog izveštavanja, američki ambasador pri EU Endru Pazder (foto) napao je i evropski Mehanizam za prekogranično prilagođavanje ugljenika (CBAM), nazivajući

ga skrivenom tarifom za američke izvoznike.

Iako je Brisel ranije već ublažio delove ovih zakona kroz reformski paket za smanjenje birokratije (što je izostavilo oko 90% manjih i srednjih preduzeća iz prvobitnog opsega), Bela kuća zahteva potpunu zaštitu svojih kompanija od evropskih ekoloških obaveza.

Evropska komisija je preko portparola odmah uputila oštar odgovor, poručivši Vašingtonu da su uloženi veliki naponi za saradnju, ali da „ni naš pravni okvir ni naša regulatorna autonomija nisu predmet pregovora“.

ACER odobrio Evropsku procenu adekvatnosti resursa za 2024. godinu

LIUBLJANA - Agencija Evropske unije za saradnju energetskih regulatora (ACER) zvanično je odobrila Evropsku procenu adekvatnosti resursa za 2024. godinu (ERAA 2024), potvrđujući njenu ključnu ulogu u očuvanju energetske bezbednosti EU.

Ovu procenu svake godine izrađuje Evropska mreža operatera prenosnih sistema za električnu energiju (ENTSO-E).

Šta donosi ERAA 2024?

Desetogodišnji plan: Izveštaj pruža detaljnu prognozu rizika za snabdevanje električnom energijom u Evropskoj uniji za narednih 10 godina.

Poboljšani podaci: Ovogodišnje izdanje donosi preciznije procene prekograničnih kapaciteta, realističnije vremenske scenarije i bolju usklađenost sa nacionalnim klimatskim planovima država članica. Podrška donosiocima odluka: Rezultati omogućavaju vladama i regulatorima da donose pravovremene odluke o uvođenju mehanizama kapaciteta i strateških rezervi kako bi se sprečile nestašice struje.

Italija kaznila kompaniju A2A zbog manipulacije tržištem električne energije

RIM - Italijanski energetska regulator ARERA kaznio je komunalno preduzeće A2A sa 5 miliona evra zbog manipulacije tržištem veleprodaje električne energije tokom evropske energetske krize 2022. godine, javlja **Blumberg**.

Regulator je utvrdio da je kompanija namerno zadržavala deo svojih elektrana na gas van tržišta. Tokom jednog meseca u 2022. godini, kompanija je nudila rad svojih gasnih elektrana na tržištu dan-unapred po cenama koje su bile znatno iznad kratkoročnih marginalnih troškova, što je dovelo do automatskog odbijanja tih ponuda.

Ovakvo ekonomsko uskraćivanje kapaciteta ograničilo je ukupnu ponudu električne energije. To je izvršilo veštački pritisak na rast cena i ostavilo „veoma značajan“ uticaj na tržište u godini kada su veleprodajne cene energije u Italiji već dostizale rekordne nivoe, utvrdio je regulator.

Da bi dokazala manipulaciju, ARERA je primenila simulaciju tržišta i takozvanu kontrafaktičku analizu. Ovaj model je uporedio stvarne ponude sa načinom na koji bi se slična gasna elektrana ponašala i licitirala na osnovu realnih pretpostavljenih troškova.

Portparol kompanije A2A izjavio je da se odluka regulatora zasniva na tumačenju pravila koje ne uzima adekvatno u obzir specifičnosti liberalizovanog tržišta električne energije, zbog čega planiraju da podnesu žalbu regionalnom upravnom sudu.

EU odobrila akviziciju obnovljivih izvora energije, navodi da nema problema sa konkurencijom

BRISSEL - Evropska komisija je zvanično odobrila transakciju kojom kompanije Brookfield i Mitsubishi HC Capital preuzimaju zajedničku kontrolu nad britanskim proizvođačem obnovljive energije - MHBF Renewables.

Prema pisanju lista *The Brussels Times*, Brisel je zaključio da ovaj sporazum ne izaziva zabrinutost u pogledu ugrožavanja tržišne konkurencije.

Transakcija se primarno odnosi na proizvodnju i veleprodajno snabdevanje električnom energijom koja se dobija iz obnovljivih izvora.

Evropski regulatori su utvrdili da učesnici u sporazumu imaju ograničene tržišne pozicije nakon spajanja, zbog čega nema opasnosti od narušavanja fer konkurencije na tržištu

EU rizikuje zimsku spiralu cena gasa, jer zalihe padaju – Euobserver

BRISSEL - Evropska unija se suočava sa najtežom zimom po pitanju snabdevanja energijom od krize iz 2022. godine, zbog čega raste rizik od naglog skoka i spiralnog rasta cena prirodnog gasa.

Glavni razlog za uzbunu su izuzetno ispražnjena skladišta gasa širom Evrope za ovo doba godine, navodi se u izveštaju analitičke kuće Oxford Economics koji prenosi briselski portal *EUobserver*.

Usled ovih okolnosti, ekonomisti najavljuju da će već sledećeg meseca povećati prognozu prosečne cene gasa za predstojeću zimu na blizu 60 evra po megavat-satu (MWh), u poređenju sa dosadašnjom baznom prognozom od 45 evra.

Rekordno nizak udeo uglja u proizvodnji električne energije u EU - Eurostat

BRISSEL - Statistička kancelarija Evropske unije, Eurostat, objavila je zvanični izveštaj koji potvrđuje da je udeo uglja u proizvodnji električne energije u EU pao na istorijski minimum od svega 9,2% u 2025. godini.

Ovo predstavlja prekretnicu u energetskej tranziciji, jer je ukupni udeo uglja u elektroenergetskom miks u prvi put pao ispod granice od 10% u 2024. godini, nakon čega je u 2025. beležen dodatni pad.

Prema zvaničnom članku sa platforme *Eurostat News Articles*, kameni ugalj činio je samo 3,7% (105.601 GWh) ukupne bruto proizvodnje električne energije u EU, a mrki ugalj i lignit 5,5% (154.186 GWh) proizvodnje. Za poređenje, ugalj je 1990. godine obezbeđivao više od jedne trećine (oko 35%) ukupne

struje u EU, a do 2000. godine taj udeo je iznosio 30,4% .

Dok su 1990. godine kameni i mrki ugalj bili drugi i treći najveći izvori struje u Evropi, u 2025. godini pali su na sedmo i šesto mesto. Tokom godina pretekli su ih drugi energetske izvori. Nuklearna energija je pretekla ugalj još 1994. godine, prirodni gas je preuzeo vođstvo 2019. godine, a hidropotencijal i energija vetra potisnuli su ugalj 2023. godine. Solarna energija je zvanično prestigla ugalj 2024. godini.

Malta beleži najveći porast potrošnje električne energije u domaćinstvima u EU

BRISEL - Malta je zabeležila ubedljivo najveći porast potrošnje električne energije u domaćinstvima unutar Evropske unije u poslednjoj deceniji.

Prema zvaničnim podacima agencije **Eurostat**, potrošnja struje u malteškim domovima skočila je za čak 66% u periodu između 2015. i 2024. godine, dok je proseka rasta na nivou cele EU iznosio svega oko 3%. Nijedna druga država članica nije se približila ovom rezultatu, s obzirom na to da je Estonija na drugom mestu zabeležila rast od 36%, a Slovenija treća sa 33%.

Na suprotnom kraju skale, potrošnja je značajno opala u Luksemburgu (-11%), Belgiji (-10%) i Švedskoj (-7%).

Paradoks statistike

Iako beleži najbrži rast ukupne potrošnje, Malta i dalje ima najnižu potrošnju energije po glavi stanovnika u EU (svega 214 kilograma ekvivalenta nafte po stanovniku, naspram proseka EU od 507). Razlog leži u geografskom položaju – blaga mediteranska klima eliminiše potrebu za energetski zahtevnim zimskim grejanjem, koje dramatično podiže potrošnju u nordijskim zemljama poput Finske.

VESTI UKRATKO

Bum obnovljivih izvora energije u Evropi postaje krah potražnje za gasom

LONDON - Masovni rast kapaciteta vetroelektrana i solarnih panela istiskuje gas iz elektroenergetskog sektora brže nego što se očekivalo, stoji u [analizi](#) agencije **Rojters**. Kombinovana proizvodnja iz vetra i sunca sada redovno dostiže 80–110 TWh mesečno, što dramatično smanjuje potrebu za fosilnim gorivima. Potražnja za gasom u Evropi sve više se svodi isključivo na zimske mesece i periode kada nema vetra ili sunca. Ovaj strukturni pad potražnje vrši dugoročni pritisak na pad cena gasa na evropskim berzama.

Toplotni talasi smanjuju više od 10 GW evropskih nuklearnih elektrana

BRISEL - Toplotni talasi u Evropi primorali su 26 nuklearnih reaktora na smanjenje proizvodnje, umanjujući kapacitet za više od 10 GW usled visokih temperatura reka i niskog vodostaja. Restrikcije su najteže pogodile Francusku, Mađarsku, Rumuniju, Sloveniju i Švajcarsku, izazivajući skokove cena električne energije i naglašavajući ranjivost energetske infrastrukture na klimatske promene. Više na [Energy Intelligence](#).

Petina francuskih nuklearnih kapaciteta je van mreže - Monde

PARIZ - Francuska je zabeležila rekordan pad u proizvodnji nuklearne energije pošto je čak 20,4% ukupnih proizvodnih kapaciteta trenutno van mreže usled ekstremnih ekoloških uslova. Prema podacima energetske grupe EDF koje prenosi pariski **Monde**, čak 13 od ukupno 57 nuklearnih reaktora u zemlji je pogođeno – osam je potpuno ugašeno, dok pet radi smanjenom snagom